

УДК 621.317

Б.О. Демідов, С.В. Герасимов, М.В. Борисенко

Харківський університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, Харків

ПРОПОЗИЦІЇ З УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ КОДИФІКАЦІЇ ПРЕДМЕТІВ ПОСТАЧАННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

У статті розглянуто переваги міжнародної системи каталогізації предметів постачання. Визначена структура та завдання стратегічного плану, щодо ефективної співпраці з міжнародними органами кодифікації та каталогізації. Обґрунтовані пріоритетні напрямки досягнення сумісності з системою кодифікації НАТО. Надані пропозиції щодо ефективного використання інноваційних технологій в процесі впровадження міжнародної системи каталогізації.

Ключові слова: міжнародна система каталогізації, система кодифікації предметів постачання, матеріально-технічне забезпечення, система логістики.

Вступ

Постановка проблеми. Зазначимо, що серед країн-експортерів продукції військового призначення (ПВП) Україна займала та займає вагомую позицію у світі. Але, складний період, а саме, ведення на території України антитерористичної операції (АТО) та розрвання всіх зв'язків військово-промислового комплексу з Росією, змушує в короткий проміжок часу поповнювати свої запаси імпортованими зразками озброєння та військової техніки (ОВТ). У сфері військово-технічних імпортованих і експортних поставок велике значення мають питання каталогізації продукції. Це пов'язано з тим, що в процесі поставок і закупок продукції однозначна та стандартна ідентифікація майна в значній мірі визначає ефективність процесу інтегрованої логістичної підтримки після продажних стадій життєвого циклу техніки. Отже, кодифікація предметів постачання (ПП), впливає на конкурентоспроможність вітчизняної або на ефективне використання імпортованої продукції військового призначення.

Аналіз сучасних світових тенденцій у галузі ідентифікації та каталогізації продукції показує домінуюче положення системи кодифікації НАТО, в діяльності якої беруть участь понад 50 країн. Зазначена система де-факто стала міжнародною, і тому на її принципах базуються контрактні вимоги з каталогізації значного числа іноземних замовників української ПВП. З урахуванням цього факту, а також наявності низки проблемних питань у розвитку вітчизняної системи каталогізації продукції, які ускладнюють експортні поставки та імпортовані закупки, Україною був узятий курс на створення системи кодифікації ПП Збройних Сил (ЗС) України. До основних проблем каталогізації ПВП в першу чергу слід віднести: недостатню гармонізацію вітчизняної системи каталогізації з міжнародною практикою; неповне вико-

ристання міжнародних стандартів з каталогізації; відсутність одноманітності в підходах до ідентифікації ПВП; недостатню узгодженість робіт з каталогізації, що проводяться різними суб'єктами військово-технічного комплексу.

Аналіз публікацій. Система кодифікації ПП ЗС України неодноразово розглядалася в літературі [1 – 5]. Однак, особливості роботи системи кодифікації ПП в умовах ведення АТО та ведення бойових дій, її вплив на боєздатність та ефективність застосування ОВТ, майже неосвітлена ні жодним нормативним документом, ні у наукових публікаціях.

При цьому не враховані можливості Бюро кодифікації у військової сфері (БКВС) з однозначної ідентифікації предметів матеріально-технічного забезпечення (МТЗ) в умовах стрімкого зростання імпортованої ПВП.

Мета статті полягає в розгляді переваг міжнародної системи кодифікації та в обґрунтуванні пропозицій з удосконалення системи кодифікації предметів постачання Збройних Сил України.

Виклад основного матеріалу

Досвід проведення АТО на сході України засвідчив чільне місце матеріально-технічної складової у структурі системи забезпечення боєздатності об'єднаних угруповань та тактичних груп. Саме забезпеченість підрозділів технічно справними зразками ОВТ, військовим майном впливає на ефективність їх застосування. Але, разом з тим, при проведенні АТО логістична складова системи МТЗ зазнала багато випробувань і викрила низку суттєвих проблем.

Перш за все, проведення АТО залучило та мобілізувало до ЗС України велику кількість позаштатного майна та озброєння імпортованого виробництва, військову техніку з обмеженим і вичерпаним ресурсом. По-друге, спонсорська угода між Міністерством оборони України та Групою

національних директорів НАТО AC/135 про приєднання до системи кодифікації НАТО направлена на підвищення ефективності системи МТЗ ЗС України, сприяє в досягненні цілей оперативнотехнічної взаємодії ЗС України із ЗС країн-членів НАТО та співпраці в галузі МТЗ. Однак ця угода реалізована не повною мірою. По-третє, як відомо, система кодифікації НАТО реалізується на рівні Міністерства оборони України за допомогою Центрального органу кодифікування Міністерства оборони України – БКВС, хоча великий об'єм ПП та значних ресурсів мають подвійне або цілком цивільне призначення. Тому, актуальним завданням Державного рівня повинна стати побудова повноцінного Національного бюро кодифікації для більш вдалої реалізації взятих Україною зобов'язань із участі в міжнародній системі каталогізації через AC/135.

Рішення про кодифікацію ПП ЗС України прийнято з метою підвищення ефективності та досягнення сумісності системи кодифікування ПВП з аналогічними системами інших держав, які використовують Систему кодифікування НАТО.

Наказ Міністра оборони України від 03.06.2007 №115 спрямований на забезпечення функціонування системи кодифікування ПП ЗС України, яка дає можливість створити інформаційну базу про ПП і їх виробників і постачальників, усунути дублювання ПП, забезпечити оптимізацію їх накопичення та розподіл запасів.

В основу Положення про кодифікування ПП ЗС України покладені вимоги керівництва НАТО з кодифікації (ACodP-1). Дія цього Положення поширюється на всі суб'єкти ПП системи кодифікування від Центрального органу кодифікування Міністерства оборони України до виробників (постачальників) і акредитованих органів з кодифікації.

Метою кодифікування ПП є підвищення ефективності управління номенклатурою ПВП на всіх етапах життєвого циклу, забезпечення необхідних умов для автоматизованого обліку, поліпшення управління запасами ПП в системі МТЗ (системі логістики) ЗС України [2, 3].

Говорячи про міжнародні системи каталогізації продукції, ми цілком природно уявляємо систему каталогізації НАТО (NATO Codification System –NCS). Фахівці, що займаються проблемою каталогізації продукції в нашій країні, безумовно, розуміють, що NCS створювалася, в першу чергу, для ЗС і лише для країн, що входять до Північно- Атлантичного альянсу. Однак ця система зараз може називатися міжнародною.

Міністерство оборони США відіграло та продовжує відігравати вирішальну роль у NCS. Федеральна система каталогізації США – FCS

(Federal Codification System) – лежить в основі NCS. Основоположними документами NCS є: керівництва ACodP 1, 2, 3 і STANAGs 3150, 3151, 4177, 4199, 4438 – дещо модернізовані документи США. Близько 7 млн. з 16 млн. NSN (NATO Stock Number) в основному каталозі ПП НАТО – NMSRL (NATO Master Catalogue of References for Logistics) – були надані США. Раніше й зараз все IIG (Item Identification Guide) NCS розробляються і затверджуються США. Можна навести ще багато прикладів вирішальної участі Міністерства оборони США в NCS.

Рада директорів з каталогізації НАТО (AC/135) керує NCS і проводить величезну роботу з впровадження методології каталогізації в процеси МТЗ військової та невійськової продукції.

Для України як і для інших країн – не членів НАТО, – пропонується участь в міжнародній системі каталогізації через AC/135.

Організаційна структура NCS забезпечує оптимальне міжнародне співробітництво між країнами, що використовують номенклатурні номери НАТО як основу у своїй національній концепції МТЗ. Рада національних директорів з каталогізації, відома як основна група AC/135 (Main Group AC/135), є головним органом у структурі керівництва.

Рада національних директорів з каталогізації НАТО (AC/135) несе відповідальність за сприяння співробітництву з країнами – не членами НАТО в області МТЗ.

Каталогізація надає послуги НАТО та міністерствам оборони країн-членів NCS. Таким чином, основна відповідальність за визначення вимог до МТЗ, яким повинна відповідати каталогізація, покладена на "замовника", тобто, на персоналі НАТО і країни-члени NCS. На AC/135 і, зокрема, на Національних директорів з каталогізації покладається велика відповідальність за забезпечення розуміння персоналу політики в галузі логістики.

Розвиток систем каталогізації на національному рівні, внесення відповідних змін, повинне плануватися завчасно. Це необхідно для забезпечення наявності ресурсів і інтеграції національної системи каталогізації. У багатьох випадках такі широкі перспективи визначають розвиток системи каталогізації НАТО.

Структура визначення цілей і завдань AC/135 є засобом формування її стратегічного плану. Стратегічний план AC/135 складається з таких пунктів:

– посилення вимог NCS до політики в галузі логістики;

– підвищення значущості каталогізації для політики в галузі МТЗ військових структур;

- підтримка стандартизації ПП військового призначення;
- розгляд ролі підтримки агентства з забезпечення та технічного обслуговування НАТО – NAMSA (NATO Maintenance and Supply Agency) для AC/135;
- управління глобалізацією NCS;
- створення структури даних NCS в рамках нових комерційних стандартів;
- підвищення якості публікацій за інформацією в галузі логістики;
- раціоналізація та автоматизація процесів NCS [1].

Потрібно зазначити, що поставки на міжнародний ринок озброєнь здійснюються на основі встановлених кодифікаторів. Прикладом може служити кодифікатор НАТО. Зрозуміло, що при використанні кодифікатора в контрактних взаємовідносинах, при замовленні та дозаказі продукції, ремкомплектів і іншого майна досягається величезна економія часу з боку “замовника”.

Для вітчизняних підприємств це питання не вирішене. Український кодифікатор – не доопрацьований та не визнаний на міжнародному ринку. Використання кодифікатора НАТО викликає справедливі побоювання підприємств, що відповідні комплектуючі будуть вироблятися й поставлятися іншими компаніями (Польща, Ізраїль, Росія та ін.). Залишити це питання в підвішеному стані, як воно перебуває зараз – теж безглуздо, без його рішення побудувати чіткі процедури управління контрактами як на державному рівні, так і на міждержавному – нереально.

Якщо система кодифікування ПП буде працювати ефективно й до неї буде організований доступ всіх вітчизняних підприємств, розробників і конструкторів, то це істотно підвищить ефективність їх роботи. Не треба буде окремо розробляти й створювати ті комплектуючі вироби, які вже є в каталозі. Їх можна буде ефективно застосувати та використовувати при створенні нових зразків ОВТ. Це підвищить якість продукції.

Як відомо, основною причиною відмови будь-якої техніки є відмова комплектуючих. Якщо ми говоримо про якість виробів, що постачаються, то ми стискаємо коло виробників, підвищуємо серійність, відповідальність підприємств-виробників. Відповідно, підвищуємо якість і надійність комплектуючих.

І, головне, на базі цієї системи кодифікації можна будувати систему, пов'язану з логістикою післяпродажного обслуговування, управління всіма процесами виробництва. Всім предметам будуть присвоєні електронні, цифрові коди, які дозволять обробляти всю інформацію не в ручному режимі, а в електронному.

Природно, це підвищить темп роботи будь-якого підприємства.

Звичайно, стоїть завдання впровадження цієї системи як у промисловості, так в силових відомствах, особливо в Міністерстві оборони. Це дасть величезний економічний ефект.

Пріоритетними напрямками в досягненні сумісності з Об'єднаними ЗС НАТО в рамках Процесу планування та оцінки сил (ППОС) є:

- вдосконалення структури, сил і ресурсів ЗС України, виділених для участі в Процесі планування та оцінки сил ;
- розвиток сумісних систем кодифікування ПП ЗС України відповідно до вимог документів єдиної системи кодифікації НАТО;
- логістичне забезпечення участі ЗС України в ППОС;
- нормативно-правове забезпечення та підготовка військових кадрів;
- науково-дослідне супроводження участі ЗС України в ППОС.

Як частина зазначених зусиль Україні необхідно вводити термінологію НАТО і здійснювати перехід до стандартів НАТО з метою досягнення сумісності системи зв'язку, інформаційних систем, військового обладнання, боєприпасів, системи логістики. З метою сприяння цьому процесу Україні, в першу чергу, необхідно ратифікувати та ввести основні міжнародні угоди, що стосуються військової стандартизації та кодифікації НАТО.

Ключовий момент – Інтернет – доступ до всього величезного комплексу технічної документації з обслуговування та ремонту, який також економить час і ресурси “замовника”. Грамотне рішення цього питання зачіпає також і управління якістю робіт з обслуговування та ремонту – тобто наявність Інтернет – доступу до регламентів та процедур для персоналу, що проводить роботи. Так на сайті Військово-Повітряних Сил США, наприклад, є розділ, на якому знаходиться більше 20 000 регламентів і процедур, які вичерпно описують усі кроки персоналу за всіма видами робіт, пов'язаних з обслуговуванням і ремонтом авіатехніки.

Технології інформаційної підтримки процесів життєвого циклу виробів забезпечують скорочення часу на розробку та підготовку виробництва, де економія витрат ресурсів може досягати 40%. Але рішення проблеми вимагає досить значних інвестицій.

З урахуванням досвіду країн, що використовують міжнародну систему кодифікації, першочергово в Україні потрібно:

- сформувати організаційну державну структуру системи кодифікації;

- відновити рішення Уряду України щодо функціонування Державного центру кодифікації;
- активізувати роботу, щодо розширення номенклатури предметів постачання Номенклатурного каталогу, що ведеться в бюро кодифікації, згармонізував його з класифікатором НАТО, та створити відповідний національний каталог;
- подалі впроваджувати стандарти НАТО й продовжити роботу, щодо розробки національної нормативно-правової бази в цій сфері;
- створити таку автоматизовану систему кодифікації, яка мала б у своєму складі розподілений автоматизований банк даних із забезпеченням регламентованого багаторівневого доступу до інформації з урахуванням захисту державної таємниці;
- визначити перспективи в експортних поставках і імпорتنих закупках зразків ОВТ, і їх складових частин (комплектуючих) для їх першочергової каталогізації.

Висновки

Розглянута міжнародна система каталогізації має ряд переваг.

По-перше, членами NCS (на двох рівнях участі) сьогодні є 57 країн світу, методичні принципи цієї системи прийняті як національні в більш ніж 70 країнах світу.

По-друге, ця система реально функціонує більше 50 років, стала обов'язковою вимогою в міжнародній торгівлі озброєнням і постійно вдосконалює свої методи ідентифікації та кодифікації.

По-третє, у ряді країн-членів NCS (США, Великобританії, Греції, Саудівській Аравії, Росії та ін.) ця система застосовується для каталогізації продукції не тільки військового призначення.

Отже, активізація робіт щодо впровадження міжнародної системи каталогізації в Україні, відповідно до взятих зобов'язань, в тому числі продукції цивільного призначення, може підняти з колін всю систему логістичного забезпечення ЗС, яка є визначальною в системі МТЗ військ (сил), в тому числі при проведенні АТО на сході України.

Список літератури

1. Кузнецов І.Б. Організація робіт зі стандартизації та кодифікації у Збройних Силах України / І.Б. Кузнецов, О.В. Ярошенко. – К.: Національний університет оборони, 2010. – 324 с.
2. Концепції військової системи кодифікації / Наказ Міністра оборони України від 21.05.2002 № 171. – К.: МО України, 2002. – 15 с.
3. Заходи із створення державної системи кодифікації продукції / Постанова Кабінету Міністрів України. – К.: КМ України, 2002. – 25 с.
4. Камінський В.Ю. Стандартизація, кодифікація та гарантування якості – необхідні умови євроатлантичної інтеграції України / В.Ю. Камінський, В.В. Хиженяк. – К.: Наука і оборона. – 2006. – С. 10-16.
5. Шелест Є.Ф. Визначення потреби Збройних Сил України в озброєнні, військовій техніці та матеріально-технічних засобах / Є.Ф. Шелест, Р.Ш. Ширалієв, С.С. Масловський. – К.: Наука і оборона, 2006. – С. 17-20.

Надійшла до редколегії 19.08.2015

Рецензент: д-р техн. наук, проф. О.І. Тимочко, Харківський університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба, Харків.

ПРЕДЛОЖЕНИЯ ПО СОВЕРШЕНСТВОВАНИЮ СИСТЕМЫ КОДИФИКАЦИИ ПРЕДМЕТОВ ПОСТАВКИ В ВООРУЖЕННЫХ СИЛАХ УКРАИНЫ

Б.А. Демидов, С.В. Герасимов, М.В. Борисенко

В статье рассмотрены преимущества международной системы каталогизации предметов снабжения. Определена структура и задачи стратегического плана, по эффективному сотрудничеству с международными органами кодификации и каталогизации. Обоснованы приоритетные направления достижения совместимости с системой кодификации НАТО. Представлены предложения по эффективному использованию инновационных технологий в процессе внедрения международной системы каталогизации.

Ключевые слова: международная система каталогизации, система кодификации предметов снабжения, материально-техническое обеспечение, система логистики.

SUGGESTIONS TO IMPROVE CODIFICATION SYSTEM OBJECTS OF DELIVERY IN THE ARMED FORCES OF UKRAINE

B.O. Demidov, S.V. Gerasimov, M.V. Borisenko

The article discusses the benefits of the international system of cataloging supplies. The structure and objectives of the strategic plan for effective cooperation with international bodies codification and cataloging. Grounded priorities for achieving compatibility with NATO codification system. Available suggestions on effective use of innovative technologies in the process of cataloging the international system.

Keywords: international cataloging system, the system of codification of supplies, logistics, logistics system.